

Тетяна Стегній

викладач технологічних дисциплін, Аграрний коледж управління і права Полтавської державної аграрної академії, yan9017@mail.ru

СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ У БДЖІЛЬНИЦТВІ МЕТОДОМ ВИКОРИСТАННЯ СОКІВ, НАСТОЙОК І ВІДВАРІВ РОСЛИН

Весна — дуже відповідальний період у бджільництві. В цей час відбувається заміна перезимованих бджіл молодими, виведеними в сім'ях з яєць, відкладених матками після першого весняного обльоту. Основним завданням бджоляра є створення умов для прискореного розвитку сімей у весняний період.

Весна на пасіці розпочинається з першого весняного обльоту бджіл.

Навесні, відразу після першого весняного обльоту бджіл, створюють умови для прискореного нарощування сили сімей: залишають у гнізді відповідну силі сімей кількість рамок (решту виймають), утеплюють гнізда з боків і поверх рамок подушками або іншим матеріалом, утеплюють дно вулика, ставлячи вулики на піддони, застелені хвоєю, кострицею або листям.

У період активного розвитку бджолиних сімей кормових запасів у гнізді повинно бути не менше 10-15 кг. Якщо їх менше, матка знижує інтенсивність яйцекладки, сповільнюється розвиток сім'ї. Забезпечення бджіл кормом, а при необхідності їх підгодівля запорука створення сильних бджолиних сімей, а отже, і медозборів. Кращим видом корму для бджіл є природний (мед, перга, квітковий пилко). При його нестачі кормові запаси поповнюють, згодовуючи бджолам цукровий сироп 50-60-відсоткової концентрації, канді з додавання 510% перги чи квіткового пилку, різні замітники пилку, добавки, що стимулюють розвиток бджолиних сімей (дріжджі, коров'яче молоко, соєве борошно і т. ін.).

Навесні бджіл слід підгодовувати після обльоту та очистки гнізда. Хоч це і не виключає при виникненні критичних ситуацій ' можливості підгодівель навіть взимку (канді, закристалізованим медом та. ін.). Однак передчасна підгодівля може спричинити пронос бджіл через переповнення кишківників. Підгодовувати бджіл слід медом, медовою ситою чи канді.

Навесні після очисного обльоту ефективну оздоровчу та стимулюючу дію на бджолину сім'ю справляє підгодівля цукровим сиропом із додаванням на 1 л 2-3 мл хвойного екстракту чи настою хвойних голок. Для приготування настою 1 кг промитої хвої подрібнюють, заливають 4 л кип'ятку і утеплюють. Після охолодження проціджують. Змішують 200 г настою з 3 л цукрового сиропу і згодовують бджолам. Цукровий сироп з екстрактом чи настоєм хвої дають по 0,5 л на бджолину сім'ю 3-5 разів через 5-7 днів. Доведено, що згодовування бджолам такого корму пригнічує розвиток кліща вароа, сприяє збільшенню кількості вирощуваного розплоду.

Наукою та практикою підтверджено позитивний вплив на бджіл настійки алое та відвару кореня айру. Вони містять біологічно активні речовини, що стимулюють розвиток бджіл. Відвари коренів айру, полину гіркокого пригнічують розвиток кліща і є профілактичними засобами проти нозематозу. Настійку алое згодовують по 50-60 мл на 1 л сиропу. Перед цим листя рослин 3-річного віку і старше витримують кілька днів у холодильнику, промивають, ріжуть на шматки розміром 1 см, наповнюють на 2/3 скляної посудини, заливають рідким медом, настоюють біля тижня (краще у холодильнику), періодично помішуючи. Для приготування настою айру 20 г сухих коренів заливають склянкою окропу температурою +90°C і настоюють протягом трьох діб. На 1 л сиропу додають 30-60 мл настою айру.

Практикою доведено високу стимулюючу дію картопляної патоки на розвиток бджолиних сімей ранньої весни, а згодовування в цей період у кілька прийомів по 200-300 мл соку сирії картоплі (зеленуватої) з цукровим сиропом пригнічує розвиток кліща та підвищує життєздатність бджолиної сім'ї. Добру стимулюючу дію на бджолині сім'ї справляє сік елеутерокока, відвари календули та м'яти. З елеутерокока спочатку готують 2-відсотковий розчин, для чого подрібнюють 5 г листків, заливають 120 частинами води, підігрівають 30 хв, помішуючи. Додають 120 частин цукру. Згодовують бджолам по 200-300 г ввечері через три дні. Елеутерокок згодовують також у вигляді екстракту, додаючи на 1 л цукрового сиропу чи медової сити по 3-5 мл.

Наукою і практикою вироблено багато прийомів прискореного розвитку бджолиних сімей. Зокрема для цього практикують розпечатування стільників з медом. Площа розпечатування стільників

рано навесні для бджолої сім'ї середньої сили повинна становити біля 1дм² за тиждень. Такий стільник поміщають в центр гнізда біля відкритого розплоду. Стимулююча дія прийому полягає в тому, що при цьому бджоли краще живляться самі, краще годують матку, розплід. Щоб попередити потрапляння зимових запасів корму, в тому числі переробленого цукрового сиропу, в мед нового сезону (свого роду не зловмисна фальсифікація меду), слід постаратися, щоб стільники із зимовими запасами до початку медозбору були розпечатані та згодовані бджолам. В. Ю. Шимановський рекомендував при цьому пилку, цукрової пудри та розтопленого меду у співвідношенні 1:1:1 та забезпечують водою із внутрівуликових, зовнішніх виймати з гнізда рамку із запечатаним кормом, розпечатувати її і ставити за заставну дошку, в центр гнізда ставити рамку з вощиною. Після відбудови стільник забирають (якщо матка не встигла його засіяти), а замість нього встановлюють нову рамку із штучною вощиною. Прийом розпечатування рамки та відбудови стільників повторюють кілька разів. Перед головним медозбором гніздо пересувають вбік, а на його місце ставлять біля льотка відбудовані стільники. Такий прийом також у значній мірі попереджує роїння бджіл.

Після скорочення гнізда бджіл, у тому числі за методом Блінова і коли обмежені рамки будуть в основному зайняті розплодом, 1-2 підігріті та частково розпечатані рамки з медом і пергою ставлять в центр гнізда та старанно утеплюють, слідкують за наявністю місця для відкладання яєць маткою. Бджолам також згодують тісто з квіткового напувалок, скорочують льотки. Організують помірний електрообігрів гнізда. Дуже слабкі бджолині сім'ї об'єднують, середні вирівнюють за рахунок закритого розплоду із сильних. В щоденнику ведуть детальні записи, аналізують їх, вживають відповідні заходи щодо покращення розвитку бджолої сім'ї.

Добре стимулює розвиток бджолиних сімей кобальт. Додають 24 мг сірчаноокислого чи хлористого кобальту на 1 л цукрового сиропу, згодують лікувальний сироп, додаючи один-два антибіотики по 200 тис. од., вітаміни А-500 Ю, Б) 0,4, Вб-0,4, РР-1,2мг, Да-65 10. Такий сироп згодують в квітні-травні по 0,5-1 л на бджолину сім'ю з інтервалом 7-Ю днів і закінчують до головного медозбору.

У ранньовесняний період у разі відсутності квіткового пилку чи перги бджіл можна підгодовувати пшеничним борошном. Його

насыпають у вільні комірки стільників (до 100 г) і ставлять у вулик. Такі ж рамки можна підвісити за межами пасіки, захистивши їх від вологи.

Для покращення білкового живлення бджіл практикують збір зрілих сережок ліщини, вільхи (за 2-3 дні до початку цвітіння). Поміщають їх в низьких ящиках з дном, вистеленим папером, злегка збризкують медовою ситою і встановлюють під навісом. Щоб принадити бджіл, сережки періодично помішують. Бджоли активно збирають пилок, їх менше гине при весняній нестійкій погоді, бджолині сім'ї добре розвиваються.

У бджільництві знаходить застосування і така рослина як багно звичайне. З пагонів, квітів та листя готують настій, яким обприскують стільники при вароатозі. З цією ж метою обкурюють бджіл, спалюючи в димарі сухі пагони та листя цієї рослини. Бажано це робити, починаючи з весни, щоб призупинити розвиток паразитів.

Береза біла повисла в бджільництві знаходить застосування у вигляді настоек, відварів з бруньок, березового соку. Згодують бджолам на 1 л цукрового сиропу по 10 мл настоек з листя, або по 15 мл відвару з бруньок чи по 50 мл березового соку. Ці продукти активізують роботу бджолиних сімей. Слід зауважити, що бруньки берези збирають під час їх набухання, листя на початку цвітіння.

Для підвищення стійкості бджіл та маток до захворювань, а також для активізації роботи застосовують настойку з висушених плодів глоду. Для цього 50 г подрібнених плодів заливають 1 л окропу, настоюють 2-4 год в термосі. Дають бджолам з розрахунку 50-100 мл настою на 1 л цукрового сиропу.

Брусниця застосовується у вигляді настоек. Для цього 50 г подрібненого висушеного листя заливають 1 л окропу, настоюють 4-6 год у термосі. Згодують бджолам по 50-100 мл настою на 1 л цукрового сиропу. Має в'язучу, вітамінну та антисептичну дію. Збирають листя ранньої весни після танення снігу.

З висушених коренів оману готують відвар, для чого 50 г сировини попередньо заливають 1 л окропу і готують відвар. Бджолам згодують по 50-100 мл відвару на 1 л цукрового сиропу. Має антисептичну дію, підвищує стійкість бджіл та маток до захворювань.

З верхівок звіробою дірчастого готують настойку. Її згодують по 50-100 мл на 1 л цукрового сиропу. Має загальнозміцнюючу, антисептичну дію.

Бактерицидну та стимулюючу дію на розвиток бджолиних сімей справляє настійка календули лікарської. Використовують квіткові кошики і траву без нижніх частин стебла. Готують з висушеної сировини. Згодовують бджолам по 50-100 мл на 1 л цукрового сиропу.

Корисна для бджіл також настійка з іван-чаю, яку готують з верхньої частини рослин. Згодовують по 50-100 мл на 1л цукрового сиропу. Має в'язучу та антисептичну дію.

З кропиви дводомної готують настійку та сік. Для настійки використовують верхню частину рослини. Дають бджолам по 200 мл на 1 л цукрового сиропу. Ранньої весни використовують сік молодої кропиви з розрахунку 5-10 мл на 1 л цукрового сиропу. Має вітамінну, антисептичну та загальнозміцнюючу дію. З висушених кореневищ калгана готують відвар та настійку. Відвару згодовують по 50 мл на 1 л цукрового сиропу, настійки по 5-10 мл на 1л цукрового сиропу. Ці препарати стимулюють роботу бджіл та маток.

Загальнозміцнюючу та антисептичну дію на бджіл справляють препарати з меліси лікарської та ялівцю. З висушеної надземної частини меліси готують настій і згодовують його по 50-100 мл на 1л цукрового сиропу. З висушеної сировини ялівцю (пагонів, ягід) готують настійки, заварюючи в термосі та настоюючи 4-6 год. Бджолам дають в дозі 20-30 мл на 1 л цукрового сиропу чи на 0,5 кг канді.

З кульбаби готують настійку (з листя та квітів) та відвар (із коренів). Використовують висушену сировину. Згодовують бджолам по 50 мл на 1 л цукрового сиропу. Справляє загальнозміцнюючу дію.

Як в'язучий та антисептичний засіб використовують в бджільництві листя подорожника великого. Настій готують з висушеної сировини. Дають бджолам з розрахунку 100 мл на 1 л цукрового сиропу. Використовують також сік із свіжого листя (по 5-10 мл на 1 л цукрового сиропу чи на 0,5 кг канді).

Заслуговеє на увагу застосування у бджільництві плодів перцю гіркого. Висушену та подрібнену сировину заливають окропом (50 г на 1 л) і настоюють в термосі одну добу. Згодовують бджолам з розрахунку 30-50 мл на 1 л цукрового сиропу. Цим настоєм можна обприскувати бджіл з розрахунку 10 мл на 1 рамку з бджолами. Ранньої весни бджіл можна обприскувати розчином з 1 л настійки перцю гіркого, 200 мл незбираного молока і 20 г цукру. Має

протівароатозну, протинозематозну дію, стимулює роботу бджіл та маток.

В'язучу та антисептичну дію на бджіл справляють також настойки ромашки аптечної, деревію, хмелю. Їх згодовують по 50 мл на 1 л цукрового сиропу.

З висушеної сировини чебрецю готують настойку і згодовують бджолам по 50 мл на 1 л цукрового сиропу. В період вегетації сировину з цієї рослини пропускають через м'ясорубку і періодично (через 5-7 днів) кладуть над гніздом бджіл. Має протівароатозну та антисептичну дію.

Вітамінну та стимулюючу дію на бджіл справляє шипшина. Використовують плоди. 10г висушених плодів заливають 1 л кип'ятку і настоюють в термосі 12-14 год. Згодовують бджолам по 30-50 мл на 1 л цукрового сиропу.

Для компенсації гормонів (ювенільного та екдистерону) в гемолімфі бджіл розроблено високоефективний вітамінний екдистеронований стимулятор бджіл (ВЕСП). Це профілактичний та лікарський препарат, що стимулює активність бджіл та розвиток бджолиних сімей. Випускається у вигляді пігулок в упаковці по 10 шт. Однієї упаковки досить для бджолиної сім'ї на весь сезон. Згодовують з цукровим сиропом.

Важливим біологічним стимулятором для бджіл є біоспон, який містить біологічно активні речовини рослинного походження, що посилюють метаболізм глюкози, підвищують стійкість комах до інтоксикації, стимулюють білковий синтез, нормалізують силу бджолиних сімей, особливо вражених кліщем вароа яacobsoni, за несприятливих погодних умов. Випускається в готовому до застосування вигляді. Згодовується бджолам у весняно-літній та осінній періоди. На курс лікування достатньо 8 флаконів препарату по 10 мл: (5 разів з інтервалом 7-10 днів до відкачування меду і 3 рази після нього). Термін зберігання препарату необмежений. Випускається у вигляді пігулок. Одну пігулку розчиняють в 10 мл 15-відсоткового цукрового сиропу.

Слідкують щоб різні стимулятори розвитку бджолиних сімей не потрапляли до кормових запасів (в т.ч. відвари полину), адже вони згодом можуть потрапити в мед.